

Guri Marjane Sivertsen Haugan:

Magnhild Okkenhaug (1908-2008)

Magnhild Okkenhaug døde den 31. januar 2008, bare noen uker før hun ville fylt 100 år. Hun hadde da vært enke i 32 år etter at mannen Paul døde så altfor tidlig i en alder av 67 år.

Magnhilds pikenavn var Buran, hun var født på gården Buran Mellom den 11. mars i 1908. Faren het Teodor Andreas Buran og moren var Anna Jensine Opdahl fra Steinkjer. De var fire søstre, og Magnhild var yngst i søskenflokket. Den eldste søsteren Sigrid døde av tuberkulose bare et år etter at hun ble konfirmert. Dette gjorde et veldig inntrykk på 8 år gamle Magnhild.

Magnhild var et rolig barn, muligens litt bortskjemt siden hun var "litjbane". Faren kalte henne "Tørven", og alle sa hun lignet på ham. Hun var flink på skolen og likte godt å lære.

Skoleveien var nesten 6 kilometer, og om det var dårlig vær, hendte det at faren tok ut merra og kjørte dem et stykke på vei. Men ofte lå hun også over hos bestevennina Ingrid på Segtnan.

Magnhild tok del i arbeidet på gården, og var ikke den som kviet seg for å ta et

tak, og heller ikke for å ta utradisjonelle oppgaver. Allerede som 22-åring i 1930 tok hun førerkort, og hadde som fast oppgave å kjøre melka fra Buran til meieriet i Levanger. Hun var sannsynligvis den første kvinne i området som hadde sertifikat. Magnhild hadde en drøm om å bli lærer, men det ble det aldri noe av. Det var ikke mange forunt å ta videre utdanning. Men hun fikk gå et år på Bakketun Folkehøgskole.

Paul ble hun kjent med allerede som barn. De var like gamle og gikk i samme klasse. Magnhild syntes Paul var en snill, men veldig tenksom gutt i skoleårene. Dessuten gikk han alltid heim i matpausen, og gikk så seint at de var sikre på at han ikke skulle rekke neste time. Det hendte de møttes senere også, sjøl om det var seks kilometer mellom Okkenhaug og Buran. Blant annet når jentelaget Heimhug hadde møter på Okkenhaug Øvre. Da satte Paul seg til pianoet og spilte Schumann.

De ble hemmelige kjærester, har Magnhild fortalt, for det var ofte sånn den gangen. Men i 1930 forlovet de seg, og bryllupet stod i Stiklestad kirke fem år senere. Å ha bryllupet i Okkenhaug kapell, bare et steinkast unna gården, var

ikke aktuelt. Den gangen hadde ikke kirken et instrument som kunne tilfredsstillende Pauls musikalske ører. En god muskalsk ramme måtte det selvsagt være når han skulle gifte seg med sin Magnhild.

Datteren Sigrid ble født i 1936, og året etter kom det enda ei jente som fikk navnet Ragna.

I mai 1940 ble Eli født, og odelsgutten Fredrik kom i august 1941. Det var fire barn på fem år! I 1947 kom så barn nummer fem, Håvard til verden.

I oktober 1938 overtok Magnhild og Paul gården etter hans foreldre Fredrik og Sigrun Okkenhaug. Det var ingen tradisjonell

gårdbrukerfamilie Magnhild hadde giftet seg inn i. Svigermor Sigrun var barnebokforfatter og en aktiv samfunnsdebattant. Hun brevvekslet med flere av samtidens store navn. Hun døde plutselig i august 1939, bare noen måneder etter at de hadde flyttet fra Okkenhaug til Bakkehuset på Levanger. "Det var som om ein heil vegg vart reve ut av heimen der", skriver Magnhild i dagboka si.

Paul hadde gått musikkonservatoriet i Oslo, og avlagt høyere organisteksamen på ett år. I 1939 tok han musikk lærereksamen, og senere ble det komponiststudier. Hadde det vært i dag ville han nok valgt å bli musiker/komponist på heltid, men den gangen var det ikke aktuelt å si fra seg gården. Han var glad i gården og gårdsdriften, men var alltid trukket mot musikken, og hadde et enormt behov for å oppsøke miljø som ga ham inspirasjon. Dermed ble det Magnhild som administrert gårdsdriften. Og heldigvis hadde Magnhild meget gode administrative evner, stor arbeidslyst, interesse for gårdsdriften og godt humør. Magnhild ble fort "flirfull". Den godt utviklede sansen for humor kom nok godt med, for det ble mye arbeid.

De hadde selvsagt hjelp, både ute og inne. Men arbeidsfolk kom og dro, det var ikke alltid lett å få tak i folk, og i perioder kunne de være uten fjøshjelp, eller kjøkkenhjelp. Så Magnhild hadde i tillegg til å være småbarnsmor, med husarbeid og matlaging, i lange perioder også fjøset. I tillegg administrerte hun det hele, lønnet arbeidsfolket, og måtte få det til å gå rundt økonomisk. Ofte var det mange til bords, og i onnene var det spesielt travelt. Og alle kom til henne hvis det var noe. En gang hun syntes det ble vel mye å tenke på, utbrøt hun: "Alt ska gjennom hauet mett! Om det så e ein koinnstaur!"

Men etter hver slåttonn hadde de slåttegrautfest med konkurranser og mye moro. Og midt oppi alt styret diktet Magnhild ny slåttesang om slåttefolket hvert år!

I tillegg til arbeidsfolka som kom og dro, bodde det også andre på gården som Magnhild hadde spesiell omsorg for. Tidligere "kinopianistinne", frøken Halvorsen fra Trondheim, som hadde et alkoholproblem, hadde blitt tatt hånd om av Sigrun Okkenhaug. Hun flyttet sammen med dem til Bakkehuset i 1939, men da Sigrun døde, kom hun tilbake til Okkenhaug og fikk bo der i mange år. "Ho prøvde å hjelpe til på sitt vis", skriver Magnhild om henne.

Oskar Karlsen, en tidligere elev ved Røstad spesialskole, dukket opp palmesøndagen i 1943 og ba om å få sove i høyet. Han fikk en seng, og gikk allerede dagen etter inn i arbeidet på gården. Senere ble han også kirketjener i Okkenhaug kapell. Han ble boende på Okkenhaug til han døde i 1967, 70 år gammel. Om ham har Magnhild samlet en hel bok med historier.

Under krigen var det i perioder mye folk på gården. Av og til var de 20 til bords. Folk kom og dro. Da Levanger ble evakuert i april dagene 1940, kom det flere familier flyttende og ble boende en stund. Magnhild var høygravid. Eli kom til verden i slutten av mai 1940.

Våren 1941 fikk de spørsmål om å avgi tomt til en AT-leir. Arbeidstjenesten (AT) var en samfunnstjeneste hvor unge menn ble utskrevet for å bygge veier, demninger og andre anlegg. Leirer ble bygd over hele landet, og AT-tjenesten var tildels nazifisert. Magnhild og Paul var ikke spesielt glade for å skulle ha en AT-leir på gården, men etter å ha vært lagt under press en tid, ga de etter. De fikk også to bygningsarbeidere i kosten mens brakkene ble satt opp. Da den første gruppen med AT-gutter kom i juni 1941, bodde 90 mann på storburet i en to måneders periode.

Sommeren 1942 kom mange bygutter for å hjelpe til på gården. Dette for å få tilgang på skikkelig mat, og samtidig unngå utskrivning til annet arbeide. De hadde ti voksne menn i kosten i tillegg til resten av huslyden, og Magnhild ble aleine på kjøkkenet da kjøkkenhjelpa sluttet i juli. Fredrik var knapt året. I tillegg ble hun sjuk og fikk gulsott, og da ble situasjonen "prekær" som hun selv skriver. Heldigvis fikk hun midlertidig hjelp fra flere hold, og i august fikk de igjen på plass hjelp både på kjøkken og i fjøs. Og i september samme året ansatte de en gårdsbestyrer. "Det fall ei tung bær av meg med det at han kom og tok over ansvaret for gårdsstellet ute", skriver Magnhild.

Ikke alle besøkende under krigen var offisielle. Kjente og ukjente som drev illegalt arbeid og var kurerer over til Sverige, fikk seng og mat når de kom innom for å hvile nattetid. Spesielt den siste krigsvinteren var det mye slik trafikk. Det må ha vært en nervepirrende periode for Magnhild og Paul.

Gården var i alle år preget av stor gjestfrihet. I 1933 hadde Paul blitt kjent med Kvalstad-brødrene fra Namdalen. Elliot var bildende kunstner, og tvillingbroren Louis var lyriker, men malte også. De ble med til Okkenhaug på besøk, og fikk sansen for det gamle tørkhuset som da stod til forfalls. De ba om å få sette det i stand for å bruke det som atelier. Det fikk de lov til, og fra da av ble "Tørkhuset" selve Kunstnerstua. Dette var ennå mens Sigrun og Fredrik drev gården. Elliot døde dessverre alt i 1938. Men Louis bodde lenge på Masstulofte, og malte og skrev i Tørkhuset.

Senere ble det også svært mange andre som kom til Okkenhaug og lot seg inspirere i Tørkhuset. Selv hadde Paul behov for å reise ut for å få inspirasjon. Gårdens økonomi var ikke slik at det var lett å få til, men Magnhild forstod hvor viktig dette var for ham, selv om hun ofte slet for å få endene til å møtes.

Paul hadde en stor bekjentskapskrets, og ikke sjelden hadde han med seg gjester hjem til Okkenhaug. Det var ofte skapende kunstnere som komponister, musikere, operasangere, forfattere og bildende kunstnere. Mange kom igjen og igjen, og ikke så sjelden ble de lengre enn de først hadde tenkt. Disse besøkene var til stor inspirasjon også for Magnhild, men hun hadde alltid så mye å gjøre, at hun ikke greide å glede seg nok. "Alltid var det så travelt, så eg sat med vondt samvit når vi hadde gjester", skriver hun i dagboka.

Og av og til kunne det bli for mye også for Magnhild. I slutten av mai 1947

hadde Paul bedt heim trondheimskoret "Aarolilja" til Okkenhaug på overnatting. De skulle sove i AT-leiren som da stod tom, men de skulle jo ha mat. Magnhild var høygravid med Håvard og hadde bekkenløsning. Hun var så sliten at hun gikk på loftet og gråt. Men nabokoner trådte støttende til, så Magnhild fikk hjelp med de 14 uventa gjestene.

Den mest kjente av gjestene på Okkenhaug er nok Jakob Weidemann, som Paul hadde blitt kjent med på Steinkjer. Da han vinteren 1946 hadde behov for å komme seg vekk fra Oslo for å male til en utstilling som han var invitert til å holde på Blomqvist, ringte han til Paul og spurte om han kunne bruke Tørkhuset.

Han ble fra januar til mai, og utstillingen på Blomqvist det året ble hans store gjennombrudd. Weidemann skriver følgende i gjesteboka før han reiser fra Okkenhaug: "Hjertelig takk Magnhild, for den enestående måte du har passet meg på, og gjort det slik at jeg har følt det som mitt hjem. Bedre arbeidsforhold, og muligheter har jeg aldri hatt." Weidemann kom ofte tilbake for å male i Tørkhuset, og han sendte blomster til Magnhild hver jul så lenge han levde. Han har selv sagt at hadde det ikke vært for Magnhild og Paul, hadde han aldri blitt den maleren han ble.

Magnhild var flink til å holde kontakt med familien, også alle i Paul sin familie. Hun var glad i å skrive brev. Paul hadde ni søsken, og ofte kom de hjem på sommerferier på Okkenhaug. Magnhild la vekt på at alle som var født på gården, skulle være velkommen heim med ektefeller og barn. Og de aller fleste, enten det var familie eller andre gjester, hjalp til når de var på besøk. Men ikke alle. Magnhild skriver om ei Oslo-jente som var på besøk i 5 uker sommeren 1938: "Ho gjorde ingen verdens ting, anna enn å sole seg og gå på hendene!"

Sommeren 1952 ble det avholdt stort slektstevne på gården, og for Magnhild

hadde det vært en spesielt travel sommer. Men i august kunne de for første gang ta med seg alle fem barna og dra på ferietur. Bilturen nedover Vestlandet ble en flott opplevelse for hele familien.

I 1954 fikk Paul et stipend som gav ham mulighet for et opphold på Schäffergården i Danmark. Mye av musikken til Stiklestadspelet ble skrevet der. Magnhild hadde hatt en strevsom vinter med mange munner i matfatet, og ingen fast hjelp på kjøkkenet, så Paul ville hun skulle komme en tur til København. Dette var ikke lett å få til, hverken økonomisk eller praktisk, men til slutt kom hun seg av gårde, og fikk ei lita ukes ferie i København i begynnelsen av mai med mange gode opplevelser. Likevel var det godt å komme heim til Okkenhaug igjen, syntes Magnhild.

Paul arbeidet på spreng for å få ferdig musikken til oppføringa av "Føre slaget" den sommeren, og olsok 1954 var det premiere på Stiklestad. Etter forestillinga var mange av kunstnerne samlet på Okkenhaug til fest. Dagen etter kom det venner fra Schäffergården på besøk, og som alltid var Magnhild hele tiden budd til å ta i mot nye gjester.

Siden ble det nesten hvert år holdt fest på gården i forbindelse med olsok, der skuespillere, musikere og andre som var på Stiklestad i forbindelse med spelet, ble bedt.

Alltid var det slåttonn og slåttegrautfest rett før eller rett etter. Det var ei travel tid for Magnhild, og man kan lure på hvordan hun greide med alt.

Magnhild var en ivrig kirkegjenger, og det var ikke mange gudstjenestene i Okkenhaug kapell hun gikk glipp av selv om det var nok å gjøre også på søndager. En gang oppdaget hun midt i gudstjenesten at hun satt der med et godt brukt forkle på. Hun hadde glemt å ta det av i farten. Hun ble skikkelig "flirfull" der hun satt, og lo ofte av dette etterpå.

Vinteren 1962 kjente Magnhild at hun ikke maktet med gårdsdriften lengre, og de begynte å vurdere om de skulle forpakte bort gården ei tid. Det var en vanskelig avgjørelse, men til slutt ble det bestemt. Gården ble forpaktet bort i en 5-årsperiode. Fortsatt var det reparasjoner av hus og tømmerdrift i skogen å tenke på, men i april 1965 ble sønnen Fredrik eier av gården, og Magnhild syntes nå hun fikk fantastisk god tid. I årene som kom hadde hun stor glede av samvær med barn og barnebarn, og senere også oldebarn. Hun hadde 16 barnebarn og etterhvert 15 oldebarn. Hun fikk også mulighet til å reise mer.

Magnhild deltok også i mye organisasjonsarbeid. Hun satt i menighetsrådet et par perioder, og var også medlem av skolestyret. Hun var aktiv i Sanitetsforeningen og Sjømannsmisjonen. I tillegg var hun med i en studiering. Hun var et svært sosialt og romslig menneske, som var interessert i alle hun møtte.

I 1975 ble Paul syk, og i april ble det påvist en svulst på hjernen. Det var et stort sjokk. Han ble operert i all hast, men det viste seg at sykdommen ikke var

mulig å helbrede. Det ble en svært vanskelig tid for alle, ikke minst for Magnhild. Paul ble bare dårligere og dårligere utover høsten, og den 30. november døde han. Sommeren etter orket ikke Magnhild å se Stiklestadspelet, det ble for vondt. Men i 1977 var hun der igjen, og hun fikk med seg alle spel så lenge hun levde, kun med unntak av det siste i 2007, et halvt år før hun selv døde.

Det er takket være Magnhild at Tørkhuset på gården står der som det gjør i dag. I noen år etter at Paul døde stod det igjen til forfalls. Men Magnhild skjønnte verdien av det. Dette lille huset som hadde vært et kulturelt kraftsenter måtte tas vare på. Her hadde det blitt skapt både bildende kunst, litteratur og musikk i mange år. Huset ble igjen satt i stand, og fylt med minner fra den gang det var et levende kunstnerisk miljø på gården. Magnhild selv var siste gang med på et arrangement der i forbindelse med Olsokdagene i 2007.

Hun var bevisst verdien av å ta vare på hverdagshistorien. I femti år skrev hun dagbok om livet på Okkenhaug Øvre, og har sammenfattet de viktigste hendelser i det hun kalte "Boka mi". Senere, i en alder av 93 år, skrev hun ned barndomsminner fra Buran, og minner fra skoletida. Hun tok også vare på brev og minner fra tida Paul var i Danmark. En spesielt rik og inspirerende tid for Paul.

Det er ikke vanskelig å se at Paul var heldig i valg av sin livsledsager. Ikke bare bevarte de kjærligheten og respekten for hverandre i alle år, men Paul hadde ikke hatt mulighet til å skape det han gjorde uten Magnhild som tok

ansvaret for gårdsdriften. Hun skjønte dessuten at han måtte ut for å få inspirasjon, og godtok at han komponerte mens alle andre var travelt opptatt med gårdsarbeid. Hun var en enestående kvinne, og Paul visste det.

Magnhild bodde heime på Okkenhaug til hun var 98 år. Hun hadde hatt god helse, men fikk problemer med synet de siste årene av sitt liv. I 2006 ble hun så pleietrengende at hun flyttet til sykeheimen på Breidablikk. Men hodet var det ingenting i veien med, og hun beholdt sitt gode humør. Hun kunne bli "flirfull" helt til det siste.